

Յետազոտական աշխատանք

<p>Կազմակերպության տվյալներ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Անվանում, հասցե • Տնօրեն • Էլ.հասցե • Յեռախոս 	<p>«Մասնակցային դպրոց» կրթական հիմնադրամ Վահրամ Սողոմոնյան masnakcayindproc@gmail.com +37493581908</p>
<p>Յետազոտության թեմա/վերնագիր</p> <ul style="list-style-type: none"> • Յետազոտության թեմա 	<p>Հեփիարթի ուսուցումը որպես առակերտների մտավոր ներուժի զարգացման միջոց տարրական դպրոցում մայրենիի դասաժամերին</p>
<p>Ուսուցչի տվյալներ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Անուն, ազգանուն, հայրանուն • Մասնագիտություն • Յեռախոս • Էլ. հասցե • Դասավանդվող առարկաներ • Դասարաններ 	<ul style="list-style-type: none"> • Արփենիկ Նորիկի Մալխասյան • ԴԱՍՎԱՐ • 077470003 • malxasyan.arpine@mail.ru • Մայրենի, մաթեմատիկա, շախմատ , երաժշտություն , տեխնոլոգիա, Ես և շրջակա աշխարհը, տեխնոլոգիա • 1- ին, 2- րդ, 3-րդ, 4-րդ
<p>Ուսումնական հաստատության տվյալներ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Անվանումը, հասցե • Յեռախոս • Էլ. հասցե (տնօրենության) • Web կայքի հասցե 	<p>Դաշտաքարի միջնակարգ դպրոց</p> <ul style="list-style-type: none"> • Յացե - Արարատի մարզ, Դաշտաքար գյուղ • Կենտրոնական փող., 2/2 շենք • Յեռախոս - +374-77-002586(բջջ.)

Բովանդակություն

Ներածություն	3	3
Հիմնական բովանդակություն	5	4
Եզրակացություններ, առաջարկություններ	34	5
Օգտագործված գրականության ցանկ	35	6
Հավելվածներ	36	7

Ներածություն

<p>Նպատակը եւ հետազոտական հարցը</p>	<p>ՀԱՐՑ_ ԻՆչպե՞ս նպաստել առակերտների մտավոր ներուժի զարգացմանը հեփիաթի ուսուցման միջոցով տարրական դպրոցում մայրենիի դասաժամերին Դաւանաբարի միջնակարգ դպրոցի օրինակով: Նպատակը-Չետազոտության մեջ ներկայացված մեթոդները կարող են օգտակար լինել ՀՀ Հանրակրթական դպրոցներում 5-րդ դասարաններում, մայրենիի դասաժամերին հեթիաթի ուսուցումը ավելի արդյունավետ դարձնելու և երեխայի մտավոր զարգացմանը նպաստելու առումով:</p>
<p>Ո՞ր առանցքային կոմպետենցիային/կարողունակությանն է ուղղված նպատակի ուսումնասիրությունը</p>	<p>Սովորել սովորելու,լեզվական գրագիտություն և կարողունակություն</p>
<p>Չետազոտության թիրախային խումբը և շրջանակը /քանակ, սեռային բաշխում/</p>	<p>20 աշակերտ 12 տղա ,8 աղջիկ</p>

<p>Օգտագործված հետազոտական մեթոդները, գործիքները (օրինակ՝ քանական հետազոտություն՝ հարցաթերթիկի միջոցով, որակական հետազոտություն՝ խորին հարցազրույցի միջոցով եւ այլն)</p>	<p>Որակական մեթոդ, դիտարկման</p>
<p>Հետազոտության իրականացման ժամանակահատվածը</p>	<p>Օգոստոսի 29-ից -սեպտեմբերի 2 0-ը</p>

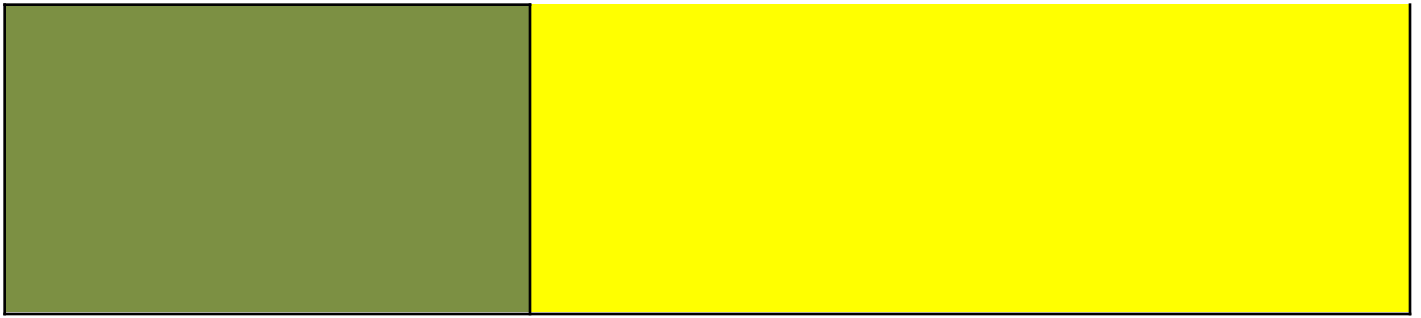
Հիմնական բովանդակություն

<p>Գրականության ակնարկ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Մեջբերումներ արդեն արված հետազոտություններից, • Մեջբերումներ գրականությունից, տեղեկության վստահելի աղբյուրներից: <p><u>Պարտադիր է կատարել հղում աղբյուրին</u></p>	<p>Թեմայի հետազոտության համար կարելու աղբյուր է հանդիսացել Մայրենիի դասագրքերը, մի շարք ուսումնական ձեռնարկներ եւ հոդվածներ, որոնք նվիրված էին մեթոդաբանությանն ու, ուսուցմանը: ակոբյան Թ., Յեքիաթագիրք, դիպլոմային նախագիծ, Ե., 2020, /վերջին մուտք՝ 17.09.2022/ https://tamarahakobyan.home.blog/ http://gspi.am/media/pdf/ / վերջին մուտք՝ 15.09.2022/.</p> <p>Ամբողջ մեթոդական նյութը վերցված է Սիրա Յարամիշյանի հոդվածից, որը արդյունավետ կիրառվել է մեր կողմից դասապրոցեսի ընթացքում: 14 Յարամիշյան Ս., Յեքիաթի դասավանդումը միջին դպրոցում համագործակցային ինտերակտիվ ուսուցմամբ, https://artsakhlib.am/wp-content/uploads/2018/11/Yaramishyan-Mira-Heqiati-dasavandumy.pdf /վերջին մուտք՝ 18.09.2022/</p>
<p>Հետազոտության ընթացքը</p>	

ԳԼՈՒԽ 1.ՅԵՔԻԱԹՆԵՐԻ ԴԵՐԸ ԵՐԵՄԱՅԻ
ՄՏԱԾՈՐՈՒԹՅԱՆ

ՉԱՐԳԱՑՄԱՆ ԳՈՐԾՈՒՄ 1.1 Ի՞ՆՉ Է ՅԵՔԻԱԹԸ
Յեքիաթը ժողովրդական արվեստի Եպիկական ժանր
է, արձակ բանավոր պատմություն հորինված
իրադարձությունների մասին: Յեքիաթի
առանձնահատկությունն այն է, որ դրա սյուժեն
հիմնված է գեղարվեստական գրականության վրա՝
ի տարբերություն բանահյուսության այնպիսի
ժանրերի, ինչպիսիք են Էպոսները, առասպելները,
լեգենդները եւ այլն: Յեքիաթն ամենից հաճախ
հասկացվում է որպես բանահյուսական
(ժողովրդական) ստեղծագործություն, որը ստեղծվել
եւ փոխանցվել է:

4Ըստ նախմարդու՝ դաշտում, անտառում, ջրերում եւ
կացարանում, ամենուր եւ անընդհատ նա
հանդիպում է իր հանդեպ թշնամական կենդանի,
գիտակից ուժի, որը հնարավորություն է փնտրում
վատ բախտը, հիվանդությունը, դժբախտությունը,
հրդեհները ուղարկելու համար; Մարդիկ ձգտում էին
հեռանալ առեղծվածային, վրիժառու եւ դաժան ուժի
իշխանությունից՝ իրենց կյանքն ու կյանքը
կահավորելով արգելքների ամենաբարդ
համակարգով՝ այսպես կոչված տաբուներով¹:
Որոշակի հանգամանքներում արգելքի խախտումը,
ըստ պարզունակ մարդկանց, հանգեցրել է
վտանգավոր հետեւանքների. անձը կորցրել է
պաշտպանությունը: Մարդկանց այս
գաղափարներն ու հասկացությունները բազմաթիվ
պատմություններ են ծնել այն մասին թե ինչպես է
մարդը խախտում առօրյա արգելքներից որեւէ մեկը
եւ ընկնում թշնամական ուժերի իշխանության տակ:
Յեքիաթները հստակ փոխանցում են մշտական
վտանգի այն զգացումը, որին
ենթարկվում է մարդը շրջապատող աշխարհում
տիրող , անտեսանելի եւ միշտ հզոր խորհրդավոր
ուժերի դեմ²

: Հեքիաթ բառը հայերենում փոխառյալ է, այն փոխառված է արաբերենից, հավանաբար միջնադարում Յայաստանում արաբական տիրապետությունից ի վեր, քանզի մինչ այդ բառը հայերենում վկայված չէ: Բառը արաբերենում Յեքայաթ (նույնը պարսկերենում) նշանակել է «պատմվածք, վիպակ, պատմություն», պարսկերենում՝ Յեքայաթ, միջոնանդ- պատմում են, Յեքայաթ քյարբան պատմել: Հին հայերենում հեքիաթը հավանաբար կոչվել է Չրույց ընդհանուր անվամբ: Խորենացու մոտ վեպ, գրույց եւ պատմություն բառերը ընթռնվել են որպես հոմանիշներ: Անգամ 19-րդ դարի երկրորդ կեսից Գարեգին Սրվանձոյանցը իր «Մանանա» ժողովածուում առաջ է բերում 9 ավանդական հեքիաթ նա վեպ է անվանում նաեւ Վանի պառավների միջավայրում պատմվող սնահավատական գրույցները այնպես որ Հին Յայաստանում անգամ նոր շրջանում հեքիաթ օտար տերմինի դիմաց օգտագործվել են վեպ կամ գրույց բառերը³: Իսկ ի՞նչ է հեքիաթը երեխայի համար: Հեքիաթը երեխաների համար գոյություն ունեցող միակիրականությունն է

: Հեքիաթն ունի

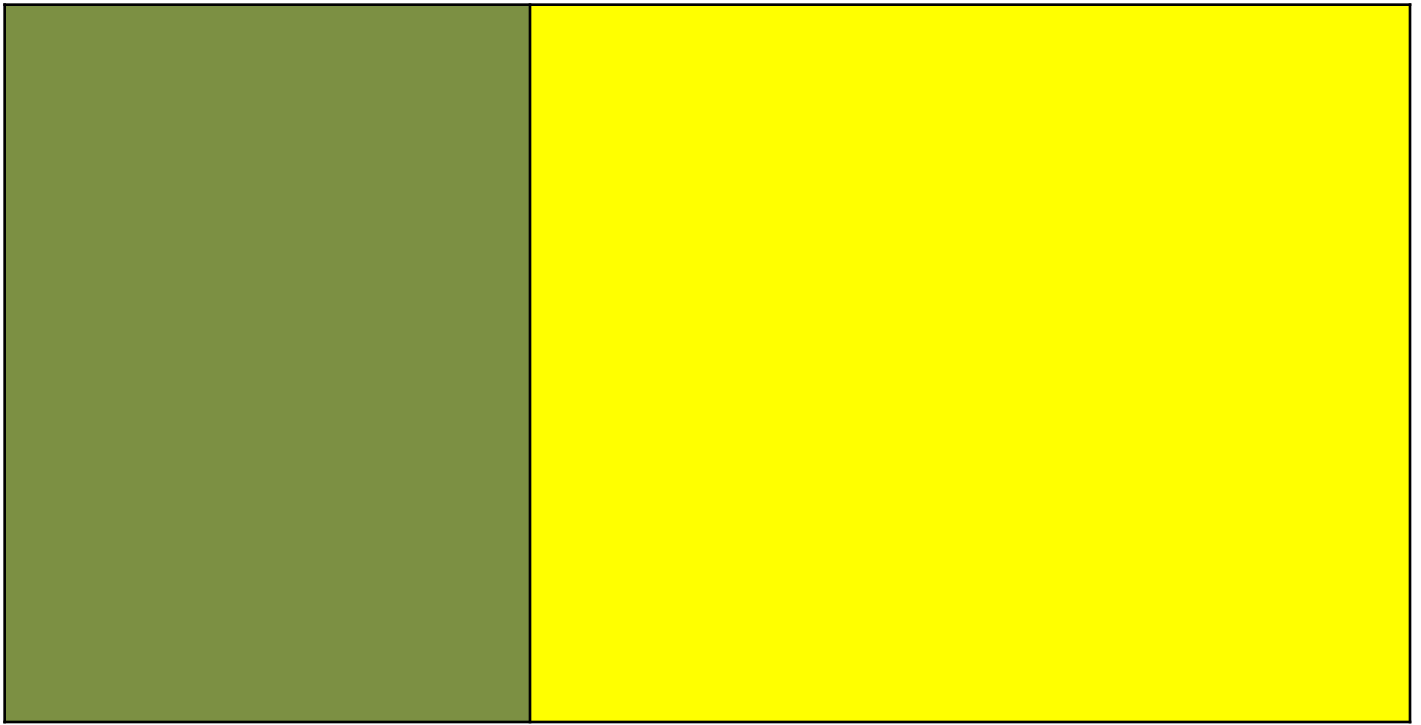
աշխարհաճանաչողական

նշանակություն: Երեխաների համար դժվար է ընկալել իրականությունը, ուստի այն

նրանցմատուցվում է հեքիաթի միջոցով: Նրանք իրենց շրջապատին ծանոթանում են հեքիաթների միջոցով: Հեքիաթով է սկսվում երեխայի ծանոթությունը արտաքին աշխարհի հետ:

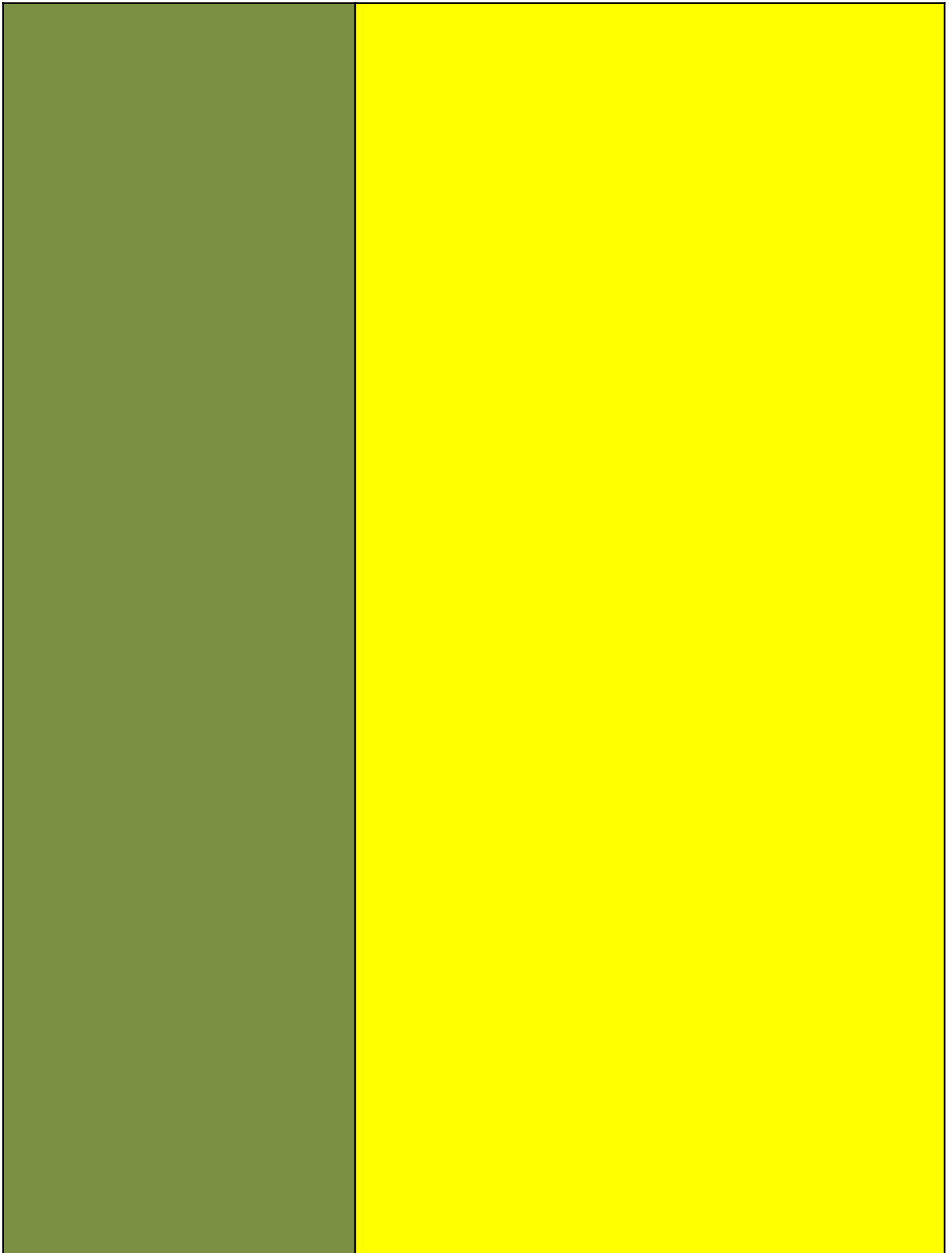
1.2 ՀԵՔԻԱԹՆԵՐԻ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ Հեքիաթները ըստ բնույթի բաժանվում են եւ մեծ խմբերի. 1.

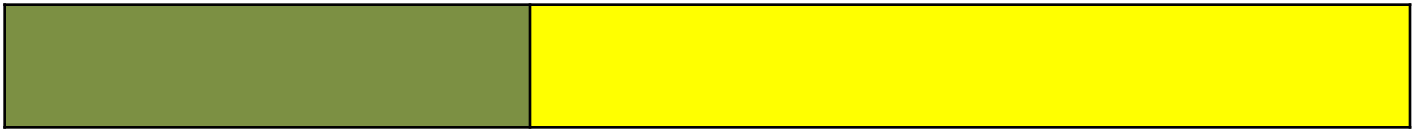
Հրաշապատում կամ կախարդական հեքիաթներ, 2. Կենդանական հեքիաթներ, 3. Իրապատում եւ կամ կենցաղային հեքիաթներ, Հեքիաթները մեծ մասամբ ծագում են առասպելներից: Հնագույն հեքիաթները բացահայտ

սյուժետային կապ ունեն նախնադարյան
առասպելների, ծեսերի, ցեղային սովորույթների
հետ: Տոտեմական առասպելների բնորոշ
մոտիվները լայնորեն արտացոլվել են կենդանական
հեքիաթներում: Հեքիաթի հերոսի ամուսնությունը
հրաշագործ տոտեմական էակի հետ, որը մաշկը դեն
է գցում դառնում գեղեցիկ աղջիկ կամ տղա ունի
բացահայտ առասպելական ծագում: Հեքիաթների
ծագման մեջ կարելոր դեր է կատարում
գործողության, տեղի ու ժամանակի
ապաառասպելականացումը ,
եթե առասպելում որեւէ բարիքի ձեռք բերում (ջուր,
կրակ, լույս) ունի կոլեկտիվ եւ կոսմիկական
նշանակություն ապա հեքիաթներում նման բաների
ձեռք բերումը ունի անձնական բարիքի ու
բարօրության արժեք (անմահական խնձորի, ջրի
ձեռք բերում` հորը բուժելու համար կամ կին
ամենելու): Հրաշապատում հեքիաթներում հերոսը
լրիվ մարդկային կերպարանք է ընդունում եւ
որոշակի ձեւով իդեալականացվում: Հերոսը թեպետ
ունի Աստված ծնողներ այնուհանդերձ նա չունի իր
հմայական գորությունը, որը ուներ առասպելի
հերոսը: Ոճաբանական առումով հեքիաթը
հակադրվում է առասպելին: Հեքիաթի դեպքում
ցույց են տալիս ժամանակի եւ տեղի
անորոշությունը` կար չկար, եղել է չի եղել եւ այլն:
Իսկ վերջաբանում անվավերականությունը օրինակ`
երկնքից երեք խնձոր իջավ: Կենդանական
հեքիաթների հիմքում ընկած է հնագույն
տոտեմական աշխարհայացքը, կապը կենդանու եւ
մարդու միջեւ ինքնին հատկանիշների
փոխադարձություն, այսինքն մարդկային
հատկանիշները վերագրվում էին կենդանուն եւ
ընդհակառակը` կենդանու որոշ հատկանիշներ
վերագրվում էին մարդուն:

Կենդանիների եւ բույսերի վերաբերյալ եղած նախկին սրբազան վերաբերմունքն ու առասպելական գրույցները սկսում են տեղի տալ այդ նույն կենդանիների եւ բույսերի առավել ռեալիստական, իրապաշտական ընկալումներին: Այսպիսով կենդանական հեքիաթների ֆանտաստիկան ծագումնաբանորեն կապված լինելով կենդանիների մասին առասպելական հավատիլքների հետ ժամանակի ընթացքում ձեռք է բերում երկիծական բնույթ⁴: Իրապատում հեքիաթները սրանք վիպական փոքրածավալ արձակ պատմվածքներ են: 4Յարությունյան Ս., Բանագիտական ակնարկներ, Երեւան, 2010: 68նդավայրի, տեղի հիշատակմամբ: Ի տարբերություն իրաշապատում հեքիաթների, ուր հանդես են գալիս անորոշ թագավորություններ եւ երկրներ, իրապատում հեքիաթներում հերոսները գործում են իրական ամօրյա հանգամանքներում: Խորամանակությունը, նուրբ հնարամտությունը եւ խաբեբայությունը իրապատում հեքիաթների հերոսների կարեւոր հատկանիշներից են: Դրանց հերոսները հասարակ մարդիկ են աղքատ գյուղացի ծառա, որոնք իրենց սրամիտ գործողություններով միշտ նեղում եւ հաղթում են հասարակության զորավոր ներկայացուցիչներին եւ ամեն ինչ գնում է խիստ իրական հանգամանքներում⁵: Ահա այս երեքն են, որոնք ըստ բնույթի բաժանում են հեքիաթները: Երեխայի մտածողության ձեւավորման վրա շատ կարեւորություն ազդեցություն ունի հեքիաթները ուստի շատ կարեւոր է, թե ինչ տեսակի հեքիաթ էք ընտրում երեխայի ընթերցանության համար եւ ինչ հոգեբանական ազդեցություն այն կարող է ունենալ երեխայի վրա՝ չմոռանալով հոգեֆիզիոլոգիական առանձնահատկությունները:

1.3 Յեքիաթի՝ որպես զարգացման միջոցի,
կիրառման նպատակը

Յեքիաթը երեխաներին մատչելի լեզվով նրանց
կյանք է սովորեցնում, պատմում չարի ու բարու
մասին: Երեխաներն ավելի հեշտ են ընկալում
հեքիաթը, քան թե մեծահասակների
դաստիարակչական

քարոզները: Ուսումնասիրությունները ցույց են տվել,
երեխաները, որոնց փոքր հասակից սկսած
հեքիաթներ

են պատմել, ավելի շուտ են սովորում իրենց մտքերը
ճիշտ արտահայտել: Յեքիաթների, ասացվածքների
եւ

լեզենդների միջոցով են երեխայի մեջ սերմանվում
բարոյական չափանիշները, կանոնները, կյանքի
անհրաժեշտ փորձը: Բացի այդ, հեքիաթի
ընթերցման, քննարկման եւ հորինման ընթացքում
երեխայի մոտ

զարգանում է՝ լիարժեք կյանքի համար անհրաժեշտ
երեւակայությունն ու ստեղծագործական միտքը:
Մարդը

սովորում է որոշումների կայացման հիմնական
մեխանիզմները, որոնք արդյունավետ են նաեւ
մեծահասակների հետ աշխատանքում:

Բացի երեւակայությունից եւ ստեղծագործական
մտքից հեքիաթը շատ կարեւոր է նաեւ երեխայի
խոսքի

ձեւավորման եւ զարգացման

գործում: Ժամանակակից աշխարհում, երբ գրքին
փոխարինում է համացանցը, եւ

տեխնոլոգիական առաջընթացի այլ միջոցները,
հատկապես սուր է դրված երեխայի խոսքի
զարգացման

հարցը: Խոսքի զարգացման արդյունավետ միջոցներից
մեկը հեքիաթն է՝ երեխայի խոսքի զարգացման
միանգամայն անհրաժեշտ փուլը:

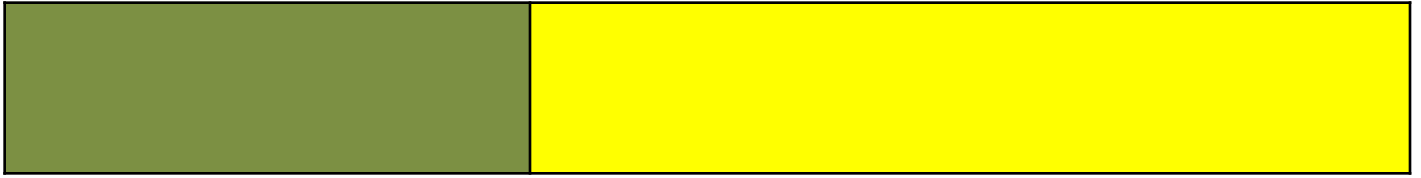
Ժամանակակից աշխարհում, երբ գրքին փոխարինում է համացանցը, եւ տեխնոլոգիական առաջընթացի այլ միջոցները, հատկապէս սուր է դրված երեխայի խոսքի զարգացման հարցը: Խոսքի զարգացման արդյունավետ միջոցներից մեկը հեքիաթն է՝ երեխայի խոսքի զարգացման միանգամայն անհրաժեշտ փուլը: Զեքիաթային-ֆոլկլորային աշխարհը մի համակարգ է, որն առավել 5Նույն տեղում: 6 Զեքիաթների դերը երեխաների դաստիարակության գործում,

[https://impoqrik.am/1-](https://impoqrik.am/1-3%D5%BF%D5%A1%D6%80%D5%A5%D5%AF%D5%A1%D5%B6/%D4%B6%D5%A1%D6%80%D5%A3%D5%A1%D6%81%D5%B8%D6%82%D5%B4/85-2010-11-05-20-34-51.html)

[3%D5%BF%D5%A1%D6%80%D5%A5%D5%AF%D5%A1%D5%B6/%D4%B6%D5%A1%D6%80%D5%A3%D5%A1%D6%81%D5%B8%D6%82%D5%B4/85-2010-11-05-20-34-51.html](https://impoqrik.am/1-3%D5%BF%D5%A1%D6%80%D5%A5%D5%AF%D5%A1%D5%B6/%D4%B6%D5%A1%D6%80%D5%A3%D5%A1%D6%81%D5%B8%D6%82%D5%B4/85-2010-11-05-20-34-51.html) /վերջին մուտք՝ 17.09.2022/.

7 Ծալտիմալ է երեխայի՝ նախադպրոցական տարիքի ըմբռնման ընկալման համար, որը լիովին համապատասխանում է երեխայի տարիքային առանձնահատկություններին եւ կարիքներին: Երեխայի զարգացումը, նրան հեքիաթի միջոցով սովորեցնելը ազատագրում է, սա խոսքի զարգացումն է: Զամաձայնեք, որ երբ երեխան ձեռքերը ծալած նստում է գծի վրա, դա այնքան էլ լավ չէ: Իսկ երբ ստիպում ենք ուղղակի լսել, այստեղ ակտիվություն չկա: Նա լսեց, բայց դա չի նշանակում, որ լսել է: Իսկ երբ նա հեքիաթ է խաղում, ուրեմն վստահ եղեք, որ նա իր համար ինչ-որ բան կհանի այս հեքիաթից, կսկսի իմանալ

իրեն շրջապատող աշխարհի մասին, ապրել դրա
հետ ներդաշնակ, հույզերի օգնությամբ փոխանցել
իր

իր տրամադրությունը, ժեստերը, դեմքի արտահայտությունները: Այս ամենը նպաստում է երեխայի

անհատականության զարգացմանը եւ ամենակարեւոր պայմանն է երեխաների խոսքի զարգացման

ուղղությամբ հաջող աշխատանքի համար: Հեքիաթը ժողովրդական արվեստի զարմանալի երեւույթ է: Պարզ

եւ արտաքին տեսքով ոչ բարդ, այն հետաքրքիր է ինչպես փոքր երեխայի, այնպես էլ մեծահասակի համար:

Երեխան հեքիաթների աշխարհ է մտնում վաղ տարիքից, հենց որ սկսում է խոսել: Փոքրիկի մոտ պտտվելով՝

հեքիաթը հավերժ մնում է նրա մոտ՝ որպես հրաշք, որպես ուրախություն, որպես հիշողություն: Ներկայումս

դժվար է երեխաներին կրթելու ավելի լավ միջոց գտնել, քան վաղ մանկությունից նրանց բանավոր ժողովրդական արվեստին ծանոթացնելը:

ԳԼՈՒԽ 2. ՀԵՔԻԱԹԻ ՈՒՍՈՒՑՈՒՄԸ ՈՐՊԵՍ ԱԾԱԿԵՐՏԻ ՄՏԱՎՈՐ ՆԵՐՈՒԺԻ ՉԱՐԳԱՅՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

7Сказки, как средство развития речи детей дошкольного возраста,

https://www.defectologiya.pro/zhurnal/skazki,_kak_sredstvo_razvitiya_rechi_detej_doshkolnogo_vozrasta/ /վերջին

մուտք՝ 17.09.2022/.

82.1 ՀԵՔԻԱԹԻ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐԸ

Երեխայի համար ինչպես վերը նշեցինք հեքիաթը դաստիարակչական եւ ճանաչողական մեծ արժեք

ունի: Սա շատ երեխաների սիրելի ժանրն է: Եվ պատահական չէ, որ տարրական դասարանների ուսումնական ծրագրում ներառված են տարբեր հեքիաթներ, որոնց կրթական արժեքը հսկայական է: Նրանք

սովորեցնում են համեստություն,
անշահախնդիրություն, քաղաքավարություն,
ծաղրում են արատները:

Չեքիաթի վրա աշխատանքը կատարվում է այնպես,
ինչպես պատմությունների վրա, բայց

հեքիաթներն ունեն իրենց

առանձնահատկությունները: Մեթոդիկան տալիս է
հեքիաթների հետ աշխատելու

ընդհանուր ուղղություն՝ կախված դրանց
պատկանելությունից այս կամ այն ներժանրային
բազմազանությանը, սակայն այն ամբողջությամբ
հաշվի չի առնում հեքիաթի ժանրի որակական
տարասեռությունը, չի որոշում դրա օպտիմալ
քանակությունը, հմտություններ, որոնք պետք է
ձեւավորվեն փոքր տարիքի աշակերտների մոտ
տարբեր տեսակի հեքիաթներ կարդալիս: չէ՞ որ
գրական հիմքերի

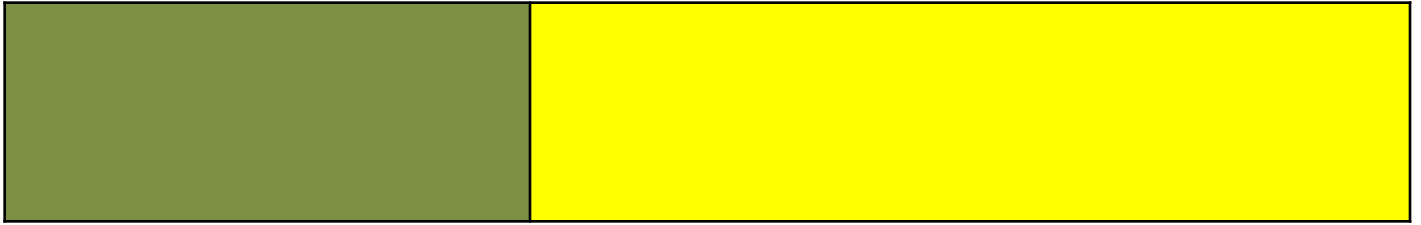
իմացությունն է, որ օգնում է ուսուցչին ավելի լավ
հասկանալ հեքիաթի դերը, ընտրել այս տեսակի
հեքիաթին համապատասխանող մեթոդներ եւ
տեխնիկա եւ նպաստում է վերլուծության մեջ
անհրաժեշտ

հմտությունների ձեւավորմանը: Հմտությունները
հնարավորություն են տալիս աշխատանքի
չափանիշներին,

դիվերսիֆիկացնել այն՝ երեխաների ընկալման մեջ
անհրաժեշտ էմոցիոնալ երանգ ստեղծելու համար,
նրանց սովորեցնելու, որ չկան նույնական
հեքիաթներ, որ յուրաքանչյուր հեքիաթ յուրովի
հետաքրքիր է:

Չեքիաթների ընթերցանության ուսուցման
պրակտիկայում հազվադեպ չէ, որ դրանք ընթանում
են միաչափ՝

առանց հաշվի առնելու այս ժանրի գրական
առանձնահատկությունները, ինչի արդյունքում
երեխաները

սովորում են ոչ թե «հեքիաթի» բովանդակության խորությունը, այլ հեքիաթի աշխարհը, ոչ թե դրա փոխաբերական բնույթը ու դրա մեջ թաքնված բարոյական եւ սոցիալական իմաստը, այլ միայն սյուժեն, որը

Նրանք հաճախ բառացիորեն կապում են իրականության հետ:Ցանկացած հեքիաթում գլխավորը կարող են

ըմբռնել կրտսեր աշակերտները, եթե ուսուցիչը, հեքիաթների ընթերցումն ուղղորդելիս, ապավինի նրանց

գրական առանձնահատկություններին եւ հետեւողականորեն ձեւավորի անհրաժեշտ հմտություններ, որոնք կարելու են աշակերտների գրական զարգացման տեսանկյունից: Ի՞նչ է ներառված հեքիաթի «գրական

հիմքեր» հասկացության մեջ: Ժողովրդական հեքիաթը, գրական հեքիաթը ստեղծում է իր առանձնահատուկ

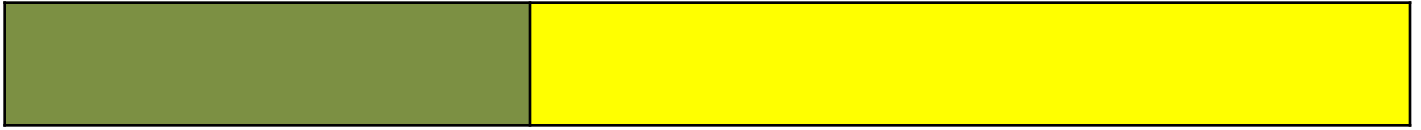
«հեքիաթային աշխարհը»: Այն ծավալուն է, տեղեկատվական եւ հատուկ մշակված: «Ծավալ» հասկացությունը ներառում է նշանների եւ մասերի քանակը, «ձեւ» հասկացությունը՝ կապ ունի բարդ եւ անբարդ, կապված եւ կապ չունեցող բանահյուսական ավանդույթի կազմի հետ, «բովանդակություն»

հասկացությունը ներառում է կերպարների բնութագրերը: Հեքիաթ կարդալիս ուսուցիչները կարող են

Ցկազմակերպել աշակերտների ինքնուրույն որոնում, որն անցկացվում է ուսուցչի ղեկավարությամբ:

Ընթերցանության-որոնման գործընթացում ուսանողները պետք է ընդհանրացնեն եւ խորացնեն գործնական պատկերացումները հեքիաթի, որպես ժանրի, «հրաշալի աշխարհի» մասին, այսինքն՝ պետք է սահմանեն

այնպիսի հմտությունների քանակ, ինչպիսիք են.

1. Յեքիաթի կոնկրետ սկիզբը տեսնելու ունակություն՝ սկիզբ եւ երջանիկ ավարտ լավ հերոսների համար,

2. Գործողության առասպելական վայրը եւ ժամանակը որոշելու ունակություն, 3. Տեքստի հետ աշխատելիս գործողությունների զարգացման մեջ շրջադարձային կետ գտնելու ունակություն, որը հնարավորություն է տալիս հետեւել կերպարների փոփոխություններին,

4. Կերպարների վարքագծի տարրական գնահատական տալու ունակություն,

5. Կախարդական առարկաներ եւ կախարդական արարածներ գտնելու եւ անվանելու ունակություն, որոշելու նրանց տեղն ու դերը սյուժեի զարգացման մեջ, բարու կամ չարի գործառույթը կերպարների նկատմամբ:

Այս ունակությունները ձեւավորելու համար անհրաժեշտ է, որ երեխաները աշխատանքի սկզբից մինչեւ վերջ գտնվեն փնտրտուքի վիճակում, պարբերություններով կարդան հեքիաթը, ըմբռնեն հեքիաթային գործողություն եւ հերոսների գործողություններն ըստ «սյուժետային փուլերի»: Նախնական ընկալման մեջ շատ բան կախված է ուսուցիչից: Ինչ-որ տեղ պետք է փոխել ձայնի ինտոնացիան, դեմքի արտահայտությունը, տա դադարներ: Յեքիաթներին ծանոթանալուց հետո կարելի է հանձնարարել նկարել հիշարժան դրվագ՝ տեսնելու համար, թե ինչն է գրավել երեխաների ուշադրությունը:

Այս մեխանիզմները օգնում են ուսուցչին ձեւավորել անհրաժեշտ հմտություններ եւ ազդել երեխայի հուզական ոլորտի վրա:

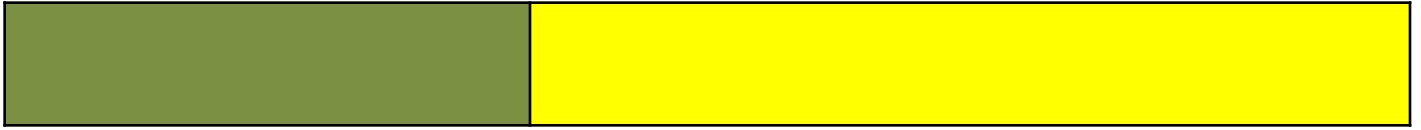
Փոքրիկ հեքիաթները կարելի է դրամատիզացնել, խաղալ դեմքերով: Հեքիաթների թատերականացումը արտադասարանական ժամերին օգնում է արտահայտել հեքիաթային կերպարները, զարգացնում երեխաների խոսքի եւ ստեղծագործական կարողությունները: Ուսումնասիրությունները ցույց են տվել, որ մերօրյա երեխաները չեն սիրում հեքիաթներ լսել: Նրանց ավելի շատ հետաքրքրում է համակարգիչը: Ժամանակակից մանկավարժության գերխնդիրներից է ուսուցման ակտիվացման եւ արդյունավետության բարձրացման նոր եղանակների որոնումը եւ ինչ-որ բան

8Методика преподавания,
https://studbooks.net/1980656/pedagogika/metodika_epodavaniya /վերջին մուտք՝
17.09.2022/

10փոխելը ուսուցման մատուցման մեջ: Ուստի ուսուցման ավանդական եղանակներից զատ կիրառել նոր

մեթոդներ: Այս խնդրի լուծման երկարատեւ գործընթացին ձեռնամուխ է եղել համաշխարհային մանկավարժությունը: Ռեջիո-Էմիլիայի մանկական նախադպրոցական հիմնարկներում է ծնունդ առել պատմելու խաղը. երեխաները հերթով կանգնում են մի բարձրության վրա, այն ծառայում է որպես ամբիոն,

եւ հատակին նստած ընկերներին պատմում իրենց հորինած պատմությունները: Հետո երեխան իր պատմածը պատկերում է մեծ նկարով:

Յետաքրքիր մեթոդներից է նաեւ հեքիաթների աղավաղումը.«Լինում է, չի լինում մի աղջիկ: Նրա անունը Դեղին գլխարկ է լինում եւ այլն»:

Ճում տված հեքիաթներ. Յեքիաթների աղավաղման մի տարբերակ էլ հեքիաթի թեման «շում տալն է»:

Մոխրոտիկը՝ անպետք աղջիկը, մեղմ ու բարի խորթ մորը կատաղեցնում է եւ հեզ ու հլու խորթ քույրերի փեսացուին խլում...

Սպիտակաձյունիկը անտառում հանդիպում է ոչ թե 7 թզուկներին, այլ 7 հսկաներին եւ դառնում է նրանց ավազակային հարձակունների մասնակիցը եւ նմանատիպ այլ հեքիաթներ: Միեւնույն ժամանակ թեման

ցանկացած ուղղությամբ ինքնուրույնաբար զարգանալու եւ ստեղծագործելու հնարավորություն է ընձեռում:

Առավել հետաքրքիր մեթոդ է «հեքիաթների շիւսփլավը»։ Անտառում Կարմիր գլխարկը հանդիպում է Մատնաչափիկին եւ իր եղբայրներին...

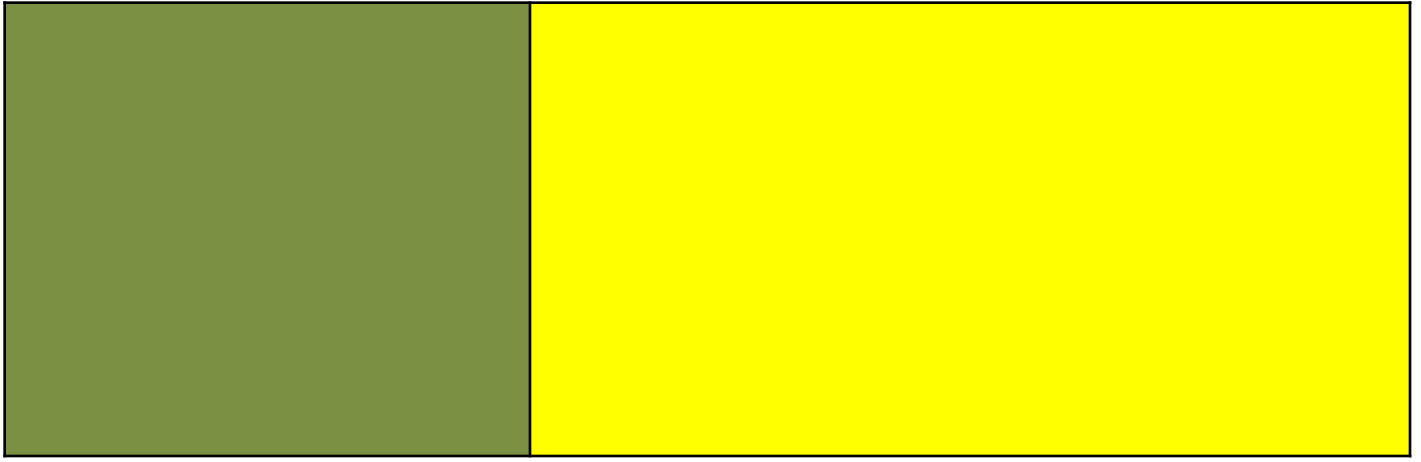
Այս մեթոդները նպաստում են երեխայի խոսքի, մտածողության եւ երեւակայության զարգացմանը:

Յաճախ է օգտագործվում կիսատ թողած պատմության կամ հեքիաթի

շարունակում մեթոդը, որը խթանում է երեխայի ստեղծագործական երեւակայությունը:

Մանկավարժի

առաքելությունն է՝ հասնել նրան, որ երեխան կարողանա հասկանալ եւ գնահատել հեքիաթի էությունը,

գնահատել հեքիաթի էությունը,
փորձի իրական կյանքում տեսնել հեքիաթների
հերոսներին, տարբերել բարին ու չարը, դառնալ
բարու

կրողը եւ միշտ հավատալ նրա հաղթանակին⁹:

2.2 ՅԵՔԻԱԹԻ ՈՒՍՈՒՑՈՒՄԸ ՈՐՊԵՍ ԱՇԱԿԵՐՏԻ
ՄՏԱԿՈՐ ՆԵՐՈՒԺԻ

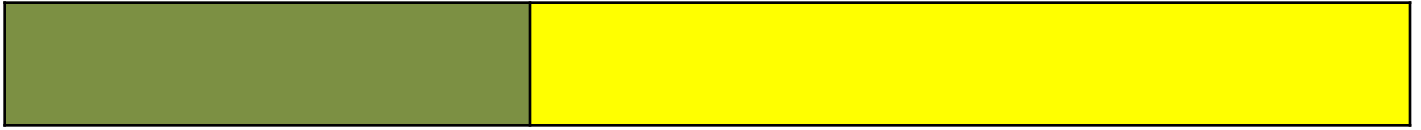
ՉԱՐԳԱՑՄԱՆ ՄԻՋՈՑ (ԴԱՇՏԱՔԱՐԻ ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ
ԴՊՐՈՑԻ 5-ՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆԻ

ՕՐԻՆԱԿՈՎ)

5-րդ դասարանում երեխաների մոտ հեքիաթի
միջոցով ուսուցումը արդյունավետ կազմակերպելու
եւ

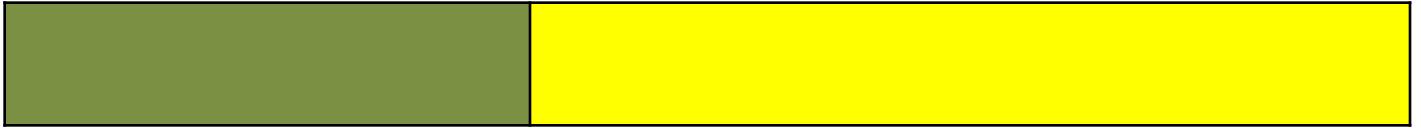
մտավոր ներուժի զարգացմանը նպաստելու համար
պետք է հաշվի առնել 10-12 տարեկանում վաղ
ԶՅակոբյան Թ., Յեքիաթագիրք, դիպլոմային
Նախագիծ, Ե., 2020, /վերջին մուտք՝ 17.09.2022/
<https://tamarahakobyan.home.blog/>

11դեռահասության փուլում գտնվող երեխաների
տարիքային առանձնահատկությունները, որոնք
որպես ելակետ դրված են Յայոց լեզվի եւ
գրականության առարկայական չափորոշիչների եւ
ծրագրային պահանջների հիմքում: Այս փուլում
աշակերտի մտավոր հասունությունը դրսեւորվում
է իսկապես ինչ որ բան իմանալու եւ կարողանալու
ցանկության ձգտումով: Երեխան այս փուլում դեռ
չի ընկալում գրվածքի լեզվաոճական եւ
գրականագիտական կողմերը: Նա կարող է իրեն
հետաքրքրող ինչ որ բան եւ կարդացածը ընկալու է
ամբողջության մեջ: Նա տպավորվող է: Այսինքն
գրական ստեղծագործությունը կարող է այնքան
տպավորել, որ նրան թվա, թե ինքը եւս

մասնակից է պատմվող գործողություններին: Այդ տարիքի երեխաները կարողում են զգալով, ապրելով ու մասնակցելով դեպքերի եւ գործողությունների ընթացքին: Նրան պետք է թույլ տալ, որ նա երեւակայի, հորինի եւ ստեղծագործի: Դեռահասության նախաշեմին նա իր տեսածն ու զգացածը արտահայտելու կարիք է զգում: Դեռահասը իր տեղն ու դերը փորձում է գտնել մանկական կուլեկտիվում, ընկերների հետ համագործակցության ձեւով: Նա ձգտում է հասկացված լինել, եւ այդ հաղորդակցության եւ շփման արդյունքում էլ ձեւավորվում է ինքնաճանաչողությունը¹⁰: Հետեւաբար ուսուցչի խնդիրն է ղեկավարել եւ ուղղորդել այդ առանձնահատկությունները: Ու հենց առանձնահատկություններն էլ հաշվի առնելով փորձել ենք կիրառել արդյունավետ մեթոդներ ու հնարել երեխաների մտավոր ներուժը զարգացնելու նպատակով: Հեքիաթի ուսուցման արդյունավետ մեթոդ է հույզերի ու զգացմունքների անիվի կիրառումը հեքիաթի ընթերցանությունից հետո: Ի՞նչ է այն իրենից ներկայացնում

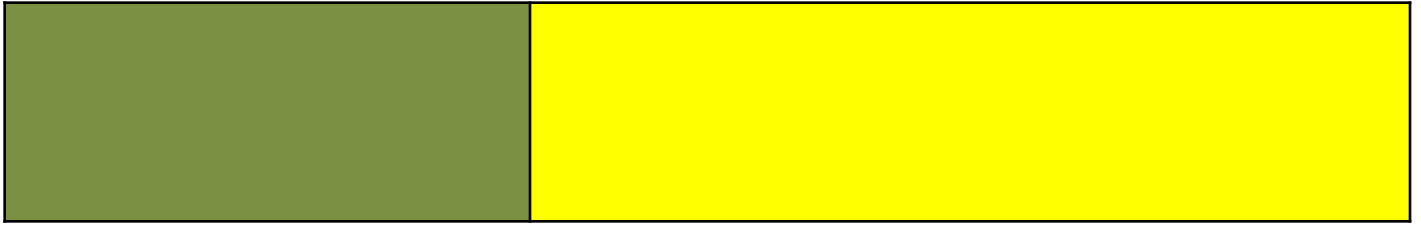
Այն հանճարեղ ուղեցույց է ավելի արդյունավետ հաղորդակցման համար: Երբեմն մեր հույզերն ու զգացմունքները բառերում տեղավորելը բարդ է. կա՛մ գլուխ չենք հանում՝ ինչ է մեզ հետ կատարվում այս պահին, կա՛մ ճիշտ անունը չգիտենք, չենք գտնում, որ արտահայտենք մեր զգացածը: Հատկապես, երբ այդ բառերը փոխանակում ենք մեկի հետ, ով թանկ է մեզ համար, կամ երբ խոսում ենք մի

բանից, որում շատ են հուզական բարդ
բաղադրիչները: Այս անիվը ուսուցչի համար
արտակարգ գործիք է երեխայի հետ հուզականորեն
գրագետ շփման մշակույթն ամրապնդելու համար:
Եվ այսպես. 1. Երբ սկսվում է հույզը/զգացմունքը,
նայեք անիվին: 2. Սկսեք կորիզից եւ շարժվեք դեպի
արտաքին կլորակներ, դեպի բոլոր հարակից
զգացմունքները,

որոնք այդ պահին առկա են: 3. Եթե ներքին հույզը
հասկանալի չէ, սկսեք արտաքիններից ու գնացեք
դեպի ներս՝ կարդալով ու գնտելով այն մի քանի
հույզը, որոնք այդ պահին արձագանքում են ձեր մեջ:
134. Անիվն օգտագործեք նաեւ ձեր ներկա ու
նախկին հույզերն ու զգացմունքները համեմատելու
համար: Օրինակ՝ «Յիմա ես զգում եմ...., իսկ քիչ
առաջ / երեկ զգում է եւ»: 5. Սովորաբար, 2-ից
մինչեւ իսկ 4-5 հույզ ու զգացմունք տեղին է լինում
նշել 11: Սա մենք կիրառել ենք «Մուրացկանը եւ
հարուստը» /Յայկական ժողովրդական հեքիաթ
Լեւոն

Խեչոյանի մշակմամբ/ հեքիաթի ընթերցումից հետո
(Մայրենի Յնարակրթական դպրոցի 5-րդ
դասարանի դասագիրք, Երեւան, 2013, Էդիթ Պրինտ
հրատարակչություն, էջ 30-37): Երեխաների մոտ
հեքիաթը առաջացրեց զարմանք, տխրություն եւ
զայրույթ: Յուրաքանչյուրը իր տեսանկյունից եւ իր
բառերով փորձեց արտահայտել իր հույզերն ու
զգացմունքները: Այդպիսով նրանք կարողացան
արտահայտել, փոխանակվել իրենց
տպավորություններով, կիսվել դրանք ընկերների
հետ եւ կառավարել

դրանք:

անհատական որեւէ առաջադրանք է տրվում կամ խմբային քննարկում է անցկացվում, որի ընթացքում նպատակ է դրվում վերհանելու սովորողների գիտելիքները, կարծիքները կամ անձնական փորձը այդ թեմայի շուրջ: Երբ այսպիսի առաջադրանք տրվում է՝ գրական երկի ուսումնասիրությունն սկսելուց առաջ, սովորողը հոգեբանորեն նախապատրաստվում է կարդալիք նյութի ընկալմանը: Երկրորդ՝ Իմաստի ընկալման փուլում հաղորդվում է նոր նյութ: Կազմակերպվում է նոր

նյութի ընթերցումը: Ընդ որում՝ թե՛ հինգերորդ, թե՛ վեցերորդ դասարաններում ուստարվա սկզբին խորհուրդ է տրվում բարձրաձայն ընթերցելը: Աշակերտներն ընթերցում են հատված առ հատված, իրար հաջորդելով: Պիտի աշխատել, որ յուրաքանչյուր երեխա կարողանա գոնե մեկ հատված կարդալ: Ավելի ուշ՝ ուստարվա ընթացքում, կարելի է հանձնարարել, որ կարդան ինքնուրույն առանձին-առանձին, մտքում, եթե արդեն վարժ են կարդում, կամ էլ՝ առաջարկել, որ տանը կարդան, իսկ դասարանում կատարեն տեքստային տարաբնույթ աշխատանքներ: Ընթերցելու ընթացքում՝ իր նշած համապատասխան տեղերում, ուսուցիչը խնդրում է կանգառնել եւ հարցեր է տալիս դասարանին. § Ի՞նչ է լինելու հետո, ի՞նչ է անելու հերոսը, ինչ կլինի, եթե...! Եւ այլն: Այսինքն՝ ուսուցիչը բացահայտ ներգործություն չունի, բայց անուղղակի կերպով սովորողներին տանում է դեպի տրամաբան փուլում առաջադրված վարկածների եւ

հասկանալու կարողություններ է ձեռավորում, նպաստում մտքերն ազատ եւ անկաշկանդ արտահայտելուն, ինչպես նաեւ զարգացնում է սովորողների ստեղծագործական մտածողությունն ու երեւակայությունը¹⁵:

15Նույն տեղում: 16Ահա, թե ինչպես է իրականացվում դասապրոցեսը՝

Առաջին՝ Խթանման փուլում ուսուցիչն առաջարկում է մտածել գրատախտակին կամ էլ

ցուցապաստառին գրված՝ «Ուրիշի համար փոս փորողը ինքը կընկնի մեջը» նախադասության մասին: Հարկ

չկա աշակերտներին շտապեցնելու կամ դանդաղելը ժամանակի կորուստ համարելու. պիտի թույլ տալ, որ

երեխաները մտածեն, աշխատեն: Հաջորդ քայլը մտքերի փոխանակության կամ գրառումներն ընթերցելու

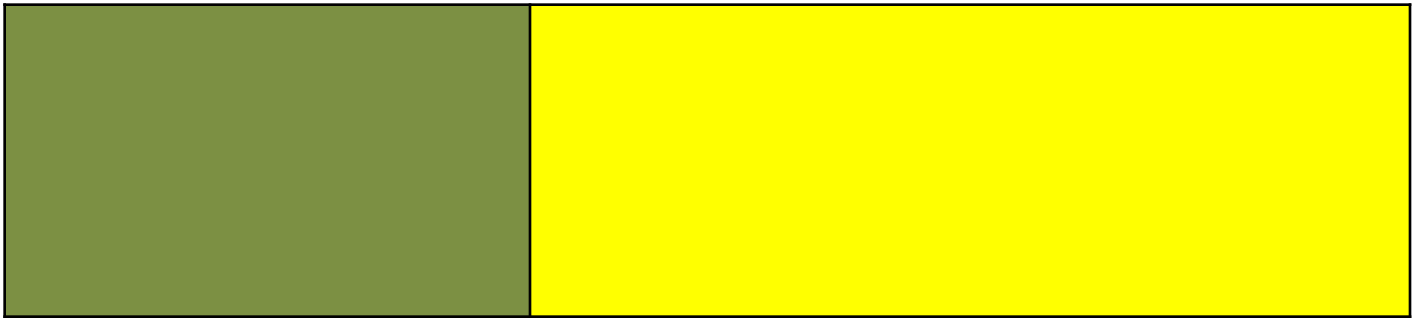
փուլն է: Եթե ուսուցիչը հանձնարարել է գրել այս թեմայի շուրջ, լավ կլինի որ ինքն էլ գրի, աշխատի սովորողների հետ: Այսպես վարվելով՝ ուսուցիչը հոգեբանորեն շատ կարեւոր խնդիր է լուծում. աշակերտն

սկսում է ուսուցչին ընկալել իբրեւ գործընկերոջ, բացի դրանից՝ ավելի է կարեւորում

հանձնարարությունը: Երբ բոլորը կարդան իրենց գրածները, ուսուցչի գրածը կծառայի որպես օրինակելի

խոսքի նմուշ: Խթանման փուլում չկան ճիշտ եւ սխալ մտքեր, կան տեսակետներ եւ կարծիքներ, որոնք բոլորն

էլ հարգալից վերաբերմունքի պիտի արժանանան: Երբ բոլորն արդեն արտահայտվել են, սկսվում է հաջորդ՝

Իմաստի ընկալման փուլը: Այս փուլում
աշակերտներն սկսում են բարձրաձայն կարդալ
հերթով՝
ժամացույցի սլաքի ուղղությամբ, որպեսզի
տարբերություն չդրվի նրանց միջև: Հինգերորդ
դասարանի
դասագրքում այս հեքիաթը բաժանված է չորս մասի:
Սա արված է այն նկատառումով, որ
ընթերցանությունը
հաճելի լինի ամենատարբեր կարողություններ եւ
հմտություններ ունեցող աշակերտների համար,
որպեսզի
երկար տեքստը «չվախեցնի» որոշ աշակերտների,
ինչպես նաեւ՝ ուսուցչին հնարավորություն տա
աշխատելու տարբեր մեթոդներով: Ընթերցման
ժամանակ, երբ առաջին կարդացողը հասնում է
առաջին
մասի երկրորդ պարբերության ավարտին՝
«Որդիներն իրենց հորը առոք-փառոք թաղում են»,
ուսուցիչը
խնդրում է կանգ առնել, այլեւս գրքին չնայել, կամ
գիրքը ժամանակավորապես փակել եւ
պատասխանել
հետեւյալ հարցին՝ «Չետո ի՞նչ է լինելու ձեր
կարծիքով»: Պատասխանների մի քանի տարբերակ
լսելուց
հետո շարունակում են կարդալ: Ուսուցիչը կարող է
սովորողներին հմտորեն ներքաշել գրույցի ոլորտ՝
«գուցե»-ների իր վարկածներով. «Գուցե հայրը
ունեցվածքը ուրիշին էր կտակել, քանի որ իր
տղաները
անբան էին» եւ այլն: Չետո երկրորդ աշակերտը
կարդում է առաջին մասի ավարտը. «Ինքն էլ
սրա-նրա մոտ

մշակութային է անում, հոտադրություն անում, օրը մի քանի կոպեկ աշխատում, բերում, ընտանիքը պահում»:

Ուսուցիչը դարձյալ ընդհատում է եւ հարցնում.
«Դեպքերի այսպիսի ընթացք ենթադրու՞մ էիք; Ի՞նչ կլինի

հետո, ի՞նչ եք կարծում»: Տեսակետները լսելուց հետո շարունակում են ընթերցել... Եվ այսպես՝ երեխաների հայտնած վարկածները լսելով՝ հեքիաթը ընթերցվում է մինչեւ վերջ: Երրորդ՝ Կշռադատման

փուլում հիմնականում կատարվում է տեքստի մեկնաբանություն, նոր վարկածներ, դեպքերի,

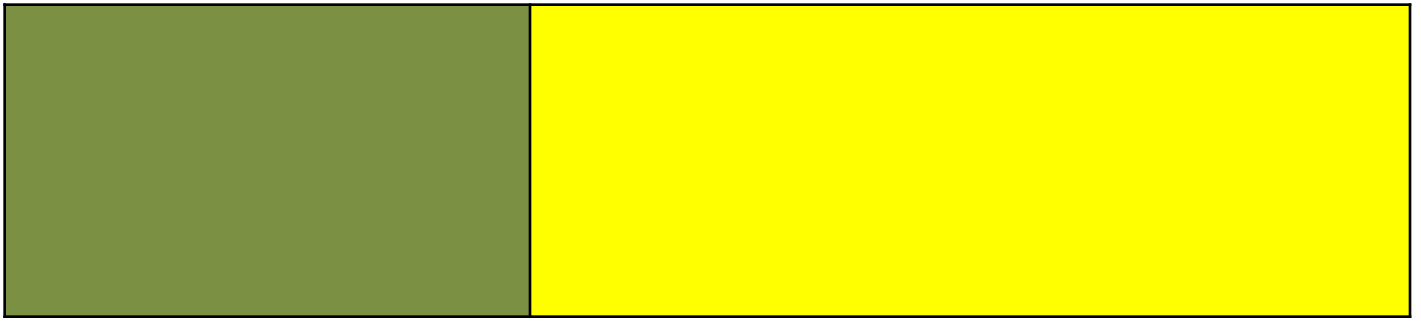
17գործողությունների նոր ընթացք, նոր հերոսի ներմուծում եւ հեքիաթի ինքնատիպ շարադրանք նույն կամ սեփական վերնագրով: Կշռադատման փուլում ուսուցչին կօգնեն դասագրքի «Տեքստային աշխատանք» բաժնի հարցերն ու

առաջադրանքները: Ուսուցչի հայեցողությամբ «Բառային աշխատանք» բաժնի առաջադրանքները կարելի է կատարել տեքստի քննությունից հետո: Հեքիաթի ամփոփումը կատարվում է դասարանին տրվող ինքնուրույն կամ խմբային

առաջադրանքներով՝ ա. գտնել եւ դուրս գրել հեքիաթի վերնագրի նման արտահայտությունները, նախադասությունները, այսինքն՝ առածներ եւ ասացվածքներ բ. վերհիշել նմանօրինակ բովանդակությամբ հեքիաթներ, պատրաստվել ներկայացնելու դասարանի ուշադրությանը գ. նույն վերնագրով հեքիաթ հորինել: Ուսուցիչը միշտ պետք է հիշի, որ չի կարելի բոլոր աշակերտներին

Նույն տևային հանձնարարությունը տալ:Նա այստեղ
եւս պիտի շերտավորված մոտեցում հանդես
բերի:Օրինակ՝ հեքիաթ հորինել ամեն մեկը չի
կարող,այդ պատճառով էլ հարկ է շատ զգուշ լինել
եւ այդօրինակ առաջադրանք տալ ոչ թե
համատարած բոլոր աշակերտներին, այլ միայն
դրան ունակներին: Գրավոր աշխատանքի դասը եւս
կարելի է կազմակերպել խմբային
համակարգով:Դասագրքերում գրեթե միշտ թե՛
բառային եւ թե՛ տեքստային աշխատանքներից
հետո առաջարկվում է որեւէ շարադրություն գրել:
Ինչ որ բան գրելը հեշտ գործ չէ, եւ չի կարելի
երեխային մենակ թողնել այդ դժվար աշխատանքը
կատարելիս: Հատկապես ուսումնական տարվա
սկզբում, երբ սովորողն այնքան էլ վարժված չէ իր
մտքերն ազատ շարադրելու եւ ստեղծագործելու,
ուսուցիչը տվյալ տեքստի, գրական երկի
Կշռադատման փուլը կարող է կազմակերպել
դասարանում՝ գրավոր աշխատանքի ձեւով: «Ուրիշի
համար փոս փորողն ինքը կընկնի մեջը» հեքիաթին
հաջորդող գրավոր աշխատանքի ժամին ուսուցչին
եւ աշակերտներին կարող են օգնել դասագրքի
«Տեքստային առաջադրանք» բաժնի
առաջադրանքները: Օրինակ՝ 2-րդ առաջադրանքում
հանձնարարվում է «Ավարտի՛ր դեպքերի
Նկարագրությունն ըստ հեքիաթի»: Այդ
առաջադրանքը կարելի է ամբողջացնել հետեւյալ
կերպ. 1. Մի հարուստ մարդ մեռնում է:
2. Նրա ավագ որդին զավթում է հոր ունեցվածքը: 3.
Նա փոքր եղբորը զրկում է ունեցվածքից: 4. Մեծ
եղբայրը դուրս է

անում փոքրին: 5. Փոքրը մի հացատուն է վարձում:
6. Փոքր եղբայրը սկսում է մշակություն անել:

7. Մեծ եղբայրը որոշում է կործանել իր փոքր եղբորը: 8. Նա փոքրին ճանապարհում է հեռու մի տեղ: 9. Փոքրը հարստանում է: 10. Մեծ եղբայրն էլ է գնում նույն տեղը: 11. Գազանները նրան հոշոտում են: Այսպիսի առաջադրանքի կատարումը սովորեցնում է պահպանել մտքերի հաջորդականությունը,

տեսնել դեպքերի պատճառահետևանքային կապերը: Սկզբնական շրջանում կարելի է պարզապես միասին շարադրել դեպքերը՝ ըստ վերոհիշյալ պարզ նախադասությունների, իսկ հետո առաջադրանքներն աստիճանաբար բարդացնել եւ սովորողներին ստեղծագործական եւ վերլուծական բնույթի աշխատանքների համար նախապատրաստել, վարժեցնել եւ հմտացնել: Վերոհիշյալ հեքիաթին հաջորդող «Բառային աշխատանք» բաժնի կետերը պարտադիր չէ ամբողջ դասարանով կատարել: Կարելի է աշակերտներին բաժանել խմբերի եւ այդպես խմբերով աշխատեցնել: Խմբերով աշխատելը ուսուցման կազմակերպման ձեւ է, որը հնարավորություն է տալիս համագործակցելու, ընկերներին հաղորդելու իր իմացածը, նրանց տրամադրության տակ դնելու իր գիտելիքներն ու փորձը: Քննարկենք մեր հեքիաթին հաջորդող «Բառային աշխատանք» բաժնի առաջադրանքների

	<p>խմբային եղանակով կատարում: Այդ առաջադրանքները տարաբնույթ են, թվով՝ տասը: Ուսուցիչը դասարանը բաժանում է ինը խմբի (եթե, իհարկե, դասարանի աշակերտների թիվը թույլ է տալիս), իսկ 10-րդ առաջադրանքը դեռ պիտի թողնել: Առաջին խումբը պիտի կատարի առաջին կետը՝ «Բառարանում գտիր կարմիր գրված բառերի բացատրությունը եւ գրառիր բառատետրում»: Բառերի բացատրությունը հարկավոր է գտնել դասագրքի հավելվածում տրված բառարանում, կամ էլ, եթե դասարանում կան դպրոցական բառարաններ, խումբը կաշխատի դրանցով: Այս առաջադրանքը կատարողները իրենց գործը ավարտելուց հետո, մինչ մյուս խմբերը աշխատում են, բառերի բացատրությունները գրառում են գրատախտակին, որպեսզի ուսուցչի համապատասխան ցուցումից հետո գրանցեն իրենց բառատետրերում: 2-րդ խումբը պիտի տեքստից գտնի տեքստից հանված հոմանիշները: Այս կարգի աշխատանքներ կատարելիս եւս օգտակար կլինի դասագրքի բացատրական բառարանը. որոշ բառեր բացատրվում են իրենց հոմանիշների միջոցով: Այն խումբը, որը կատարում է 4-րդ առաջադրանքը, կա՛մ պետք է աշխատանքը շարունակի տանը, կա՛մ էլ ուսուցիչը նախօրոք պիտի պատրաստի համապատասխան տեղեկատվական նյութ մարզարիտ քարի մասին: Այսպես բոլոր խմբերը հանձնարարություններ են ստանում, 19 ուսուցիչը նշում է ժամանակը, ապա</p>
--	---

միջամտում է միայն այն դեպքում, երբ նկատում է, որ որեւէ խումբ չի կռահում, թե ինչից սկսի եւ ինչպես

աշխատի: Ժամանակը լրանալուց հետո յուրաքանչյուր խումբ հերթով, իր մեկ խոսնակի միջոցով դասարանի

ուշադրությանն է ներկայացնում կատարած առաջադրանքը: Դասագրքերի առաջադրանքները կատարելու

այս եղանակը բոլոր հարցերին անդրադառնալու, ինչպես նաեւ աշակերտներին հենց դասաժամին աշխատեցնելու հնարավորությունն են տալիս: Ինչ վերաբերում է դասագրքի 10-րդ առաջադրանքին, ապա

այն այսպես է ձեւակերպված. «Ուշադիր լսի՛ր, թե ինչպես են խոսում քո շրջապատի մարդիկ:Ո՞ւմ խոսքն է

քեզ առավել դուր գալիս: Ինչու»: Այս հարցին գրավոր պատասխան է ակնկալվում: Առաջադրանքի կատարման համար կարելի է մի քանի օր ժամանակ տալ, այն հանձնարարել կա՛մ որեւէ ցանկացողի, կա՛մ էլ

լեզվական հակումներ ունեցող աշակերտի:Ուսուցիչը առանձին աշխատում եւ օգնում է այդ սովորողին, իսկ

հետո էլ հատուկ օր է նշանակում, որ անհատական հանձնարարությունն ստացած աշակերտը ելույթ ունենա

դասարանի առջեւ: Նախապես աշակերտներին հանձնարարում է, որ պատրաստվեն «Ինչպե՞ս են խոսում իմ

շրջապատի մարդիկ» թեմայով

բանավեճի: Բանավեճի մեթոդը խիստ արդյունավետ է այն մարդուն

սովորեցնում է հարգալից վերաբերմունք դրսևորել դիմացինի հայտնած կարծիքի հանդեպ, քննադատել ոչ թե

մարդուն, այլ գաղափարները: Այս դասարանում, իհարկե, դեռ վաղ է խոսել գիտականորեն հիմնավորված

բանավեճ անցկացնելու մասին, սակայն կարելի է կիրառել, քանի որ այս մեթոդը խթանում է գիտելիքի ձեռքբերում: Բանավեճը նաեւ հնարավորություն է ընձեռնում ճիշտ եւ մատչելի ձեւակերպելու սեփական

գաղափարները, ինչպես նաեւ՝ դրանք պաշտպանելու եւ ամրապնդելու: Բանավեճի մեթոդի կիրառումը

ուսուցչից բավական վարպետություն եւ ճկունություն է պահանջում: Այս մեթոդով աշխատելիս ուսուցչի

հիմնական զենքը հարցերն են: Նա պիտի կարողանա հետաքրքիր հարցեր ձեւակերպել, որպեսզի շարժի

աշակերտների միտքը, նրանց մղի մտածելու, դատելու, տրամաբանելու եւ եզրահանգումներ անելու: Եվ

այսպես, հեքիաթի տեքստի ընթերցումից, բառային եւ տեքստային առաջադրանքներ կատարելուց հետո ուսուցիչը աշակերտների հետ անցնում է տվյալ թեմային համապատասխան լեզվական նյութի ուսումնասիրությանը: Այստեղ եւս նա կարող է կիրառել ԽԻԿ համակարգը, մանավանդ որ թեմայի համար

կան մուտքի հարցեր կամ առաջադրանքներ:
Օրինակ՝ դասագրքի 26-րդ էջում առաջարկվում է
«Գիտե՞ս,
թե ինչ է ուղղախոսությունը, իսկ ուղղագրությունը:
Ուրն է այս բառերի առաջին բաղադրիչը: Դրանով
բառեր կազմիր»: Առաջադրանքի կատարումը
կարելի է սկսել վերջից, այսինքն՝ բառակազմական
վերլուծությունից: Իսկ ուղիղ արմատով բառերը
կարելի է գրատախտակին գրել տալ: Հաջորդ քայլին
ուսուցիչն աշակերտներին բաժանում է խմբերի եւ
առաջարկում քննարկել, թե ինչ է
ուղղախոսությունը եւ
20 ուղղագրությունը: Գրատախտակին աղյուսակ է
գծում, մեկի կենտրոնում գրում է
«Ուղղախոսություն», մյուսում՝ «Ուղղագրություն»:
Որոշակի ժամանակից հետո, երբ աշակերտները
ավարտել են քննարկումները, ուսուցիչն
առաջարկում է խմբերից մեկական ներկայացուցիչ
ուղարկել եւ գրառումներ կատարել
աղյուսակներում՝ հակիրճ նշելով, թե ինչ են
մտածում նրանց մասին: Դրանից հետո
աշխատանքային տեսքերում ինքնուրույն
կատարում են տեսական նյութի բացատրության
ընթացքում տրվող առաջադրանքները եւ լրացնում
են շարքերով: Ուսուցիչը կհուշի, որ այդօրինակ
բառերը աշակերտները կարող են գտնել «Ուրիշի
համար փոս փորողը ինքը կընկնի մեջը» հեքիաթից:
Սա հնարավորություն կտա մեկ անգամ էլ
անդրադառնալու հեքիաթի բնագրին եւ աշխատելու,
բայց արդեն լեզվական կողմը քննելով 16:

	<p>արտահայտությունը, տա դադարներ: Յեքիաթներին ծանոթանալուց հետո կարելի է հանձնարարել նկարել</p> <p>հիշարժան դրվագ՝ տեսնելու համար, թե ինչն է գրավել երեխաների ուշադրությունը:</p> <p>Այս մեխանիզմները օգնում են ուսուցչին ձեռավորել անհրաժեշտ հմտություններ եւ ազդել երեխայի հուզական ոլորտի վրա:</p> <p>Փոքրիկ հեքիաթները կարելի է դրամատիզացնել, խաղալ դեմքերով: Յեքիաթների թատերականացումը արտադասարանական ժամերին օգնում է արտահայտել հեքիաթային կերպարները,</p> <p>զարգացնում երեխաների խոսքի եւ ստեղծագործական կարողությունները:</p> <p>Ուսումնասիրությունները ցույց են տվել, որ մերօրյա երեխաները չեն սիրում հեքիաթներ լսել:</p> <p>Նրանց ավելի շատ հետաքրքրում է համակարգիչը: Ժամանակակից մանկավարժության գերխնդիրներից է ուսուցման ակտիվացման եւ արդյունավետության բարձրացման նոր եղանակների որոնումը եւ ինչ-որ բան</p> <p>8Методика преподавания, https://studbooks.net/1980656/pedagogika/metodika_epodavaniya /վերջին մուտք՝ 17.09.2022/</p> <p>10փոխելը ուսուցման մատուցման մեջ: Ուստի ուսուցման ավանդական եղանակներից զատ կիրառել նոր</p>
--	---

մեթոդներ: Այս խնդրի լուծման երկարատև գործընթացին ձեռնամուխ է եղել համաշխարհային մանկավարժությունը: Ռեջիո-Էմիլիայի մանկական նախադպրոցական հիմնարկներում է ծնունդ առել պատմելու խաղը. երեխաները հերթով կանգնում են մի բարձրության վրա, այն ծառայում է որպես ամբիոն,

եւ հատակին նստած ընկերներին պատմում իրենց հորինած պատմությունները: Հետո երեխան իր պատմածը

պատկերում է մեծ նկարով:

Եզրակացություններ, առաջարկություններ

Վերհանված արդյունքներ, եզրակացություններ, պատասխան հետազոտական հարցին

Աշխատությունը գրելու ընթացքում հանգեցինք հետևյալ եզրակացությունների. 1.

Յեքիաթն ունի աշխարհաճանաչողական նշանակություն: Երեխաների համար դժվար է

ընկալել իրականությունը, ուստի այն նրանց մատուցվում է հեքիաթի միջոցով: Նրանք իրենց շրջապատին ծանոթանում են հեքիաթների միջոցով: Յեքիաթով է սկսվում երեխայի ծանոթությունը արտաքին աշխարհի հետ:

2. Յեքիաթների, ասացվածքների եւ լեզենդների միջոցով են երեխայի մեջ սերմանվում

բարոյական չափանիշները, կանոնները, կյանքի անհրաժեշտ փորձը: Բացի այդ, հեքիաթի ընթերցման, քննարկման եւ հորինման ընթացքում երեխայի մոտ զարգանում է՝ լիարժեք կյանքի համար անհրաժեշտ երեւակայությունն ու ստեղծագործական միտքը: Մարդը սովորում է որոշումների կայացման հիմնական մեխանիզմները, որոնք արդյունավետ են նաեւ մեծահասակների հետ աշխատանքում: 3.

Որպեսզի ինչ-որ առումով լուծումներ տրվի ժամանակակից մանկավարժության առաջ քաշած խնդիրներին պետք է որոնել ուսուցման նոր ու արդյունավետ մեթոդներ եւ ինչ-որ բան փոխել ուսուցման մատուցման մեջ: Ուստի ուսուցման ավանդական եղանակներից զատ կիրառել նոր մեթոդներ: Նոր մեթոդները հնարավորություն են տալիս երեխաներին ավելի ուղիղ եւ հստակ ընկալել այն ուղերձները, 16Նույն տեղում:

Օգտագործված գրականության ցանկ

Օրինակ`

1. Թադևոսյան Գ., Որակական սոցիալական հետազոտություններ. Տեսություն, մեթոդաբանություն եւ մեթոդ: Ուսումնական ձեռնարկ, Երեւան, Երեւանի համալս. հրատ., 2006
2. ՍՈՑԻԵՄ փորձագիտական կենտրոն, ԴԱՏԱ գործընկերներ.(2021). Սոցիալական հետազոտության էթիկական ուղենիշներ. կիրառական ուղեցույց. Երեւան: «ԴԱՏԱ. տվյալներ հաշվետու եւ թափանցիկ գործունեության համար» ծրագիր
3. Teaching methods overview,
<https://fctl.ucf.edu/teaching-resources/teaching-strategies/teaching-methods-overview/>, 12/07/2023
4. **Հակոբյան Թ., Յեքիաթագիրք, դիպլոմային նախագիծ, Ե., 2020,**

**<https://tamarahakobyan.home.blog/> 2. Հարությունյան Ս., Բանագիտական ակնարկներ, Երեւան, 2010: 3.Յեքիաթների դերը Երեւանների դաստիարակության գործում,
<https://impoqrik.am/13%D5%BF%D5%A1%D6%80%D5%A5%D5%AF%D5%A1%D5%B6/%D4%B6%D5%A1%D6%80%D5%A3%D5%A1%D6%81%D5%B8%D6%82%D5%B4/85-2010-11-05-2034-51.html>. 4. Յարամիշյան Ս., Յեքիաթի դասավանդումը միջին դպրոցում համագործակցային ինտերակտիվ ուսուցմամբ,
<https://artsakhib.am/wp-content/uploads/2018/11/Yaramishyan-Mira-Heqiatidasavandumy.pdf> 5. Սրվանձոյանց Գ., Մանանա, Կ. Պոլիս, 1876. 6. Ուսուցչի ձեռնարկ, մայրենի 5-6 դասարաններ, Երեւան, 2011:
22**

Հավելվածներ

Հաշվետվության կցված նյութեր

- Հետազոտության գործիքներ (հարցաթերթիկներ կամ այլ)
- Նկարներ
- Արդյունքներ